

پردازش ابری، نگرانی‌ها و تهدیدات امنیتی و گذری بر راه حل‌های موجود در جهت رفع آن‌ها

زهرا شاه‌قلیان^۱، مهدی خلیلی^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران
^۲ استادیار، گروه مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

نام و نشانی ایمیل نویسنده مسئول:

زهرا شاه‌قلیان

zahra.sh1990@gmail.com

چکیده

پردازش ابری پاسخ فناوری به نیازهای امروزی افراد جهت انجام کارهای محاسباتی سنگین و دسترسی به حافظه‌های بزرگ بدون نیاز به سخت‌افزار و یا نرم‌افزارهای گران است. اما همواره شروع و ادامه فناوری‌های نوظهور نگرانی‌هایی را برای مصرف‌کنندگان به همراه می‌آورد. هرچه از زمان استفاده از ابرها می‌گذرد و حجم اطلاعات آن‌ها بالاتر می‌رود تهدیدات امنیتی پیش‌رو نیز بیشتر می‌شود و نبود امنیت، خسارات جبران‌ناپذیرتری را به ارمغان می‌آورد. از این‌رو در این مقاله مروری پس از بررسی فناوری پردازش ابری، به بررسی نگرانی‌های مصرف‌کنندگان ابرها و تهدیدات امنیتی پیش‌روی آنان پرداخته شده و در انتها گذری بر برخی از راه‌حل‌های امنیتی که تاکنون مطرح شده، داشته است.

واژگان کلیدی: پردازش ابری، نگرانی‌های امنیتی، تهدیدات امنیتی، امنیت، راه‌حل‌های امنیتی

مقدمه

با توسعه سریع فناوری های پردازش و ذخیره سازی، لزوم استفاده از منابع محاسباتی ارزان تر و قوی تر، بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد. پردازش ابری نمونه ای مناسب برای پاسخگویی به این نیازهاست. واژه ابر به اینترنت اشاره دارد و دلیل تشبیه در این است که اینترنت همانند ابری جزئیات فنی خود را از دید کاربرانش پنهان می‌سازد و لایه ای از انتزاع را بین این جزئیات و کاربران به وجود می‌آورد.

طبق تعریف موسسه ملی استاندارد و فناوری^۱ (NIST) رایانش ابری، مدلی است برای فراهم کردن دسترسی آسان براساس درخواست کاربر از طریق شبکه به مجموعه‌ای از منابع محاسباتی قابل تغییر و پیکربندی (مانند: شبکه‌ها، سرورها، منابع ذخیره سازی، برنامه های کاربردی و خدماتی). این دسترسی باید بتواند با کمترین نیاز به مدیریت منابع و یا نیاز به دخالت مستقیم ارائه دهنده، خدمات را به سرعت فراهم و عرضه کند [۱].

یکی از مهم‌ترین شاخص‌های استفاده از خدمات ابری وجود این ویژگی است که فناوری ابرها به دور از کاربر است. بدین صورت که مسئولیت دارایی‌های فناوری اطلاعات و نگهداری از آن دارایی‌ها، به ارائه دهنده خدمات پردازش ابری منتقل می‌شود. کاربران پردازش ابری قادر به تمرکز بر روی ارزش دریافت شده از ابر، به عنوان یکی از راه‌های سنجش کیفیت پردازش ابری هستند. پردازش ابری می‌تواند انواع مختلف از حجم کارهای فراوان را در یک زمان انجام دهد [۲]. استفاده از رایانش ابری مزایای بسیاری از جمله: استقرار سریع، هزینه‌های پایین تر، مقیاس پذیری، تأمین سریع، دسترس پذیری، انعطاف پذیری، هزینه اندک بازایی اطلاعات، راه حل های ذخیره سازی، مدیریت در جهان تغییرات و ... را به ارمغان می‌آورد [۳]. با وجود این ویژگی های جذاب که ابرها وعده داده اند، نرخ مهاجرت به آن‌ها آهسته است که این مورد به علت چالش های امنیتی ذاتی همراه با این فناوری است. این چالش‌ها عبارتند از حریم خصوصی داده‌ها، شفافیت، مدیریت ریسک، انطباق و امنیت اطلاعات [۴, ۵]. به نظر می‌رسد برای بسیاری از مشتریان، تنها امن بودن سیستم ملاک اعتماد به این فناوری است. گرچه امنیت مطلق چه در محیط واقعی و چه در فضای مجازی دست نیافتنی است، ولی ایجاد سطحی از امنیت که به اندازه‌ی کافی و متناسب با نیازها باشد، تقریباً در تمامی شرایط محیطی امکان‌پذیر است. تنها با فراهم بودن چنین سطح مطلوبی است که اعتماد و اطمینان به فناوری‌های نو میسر می‌گردد. از این رو در این مقاله مروری سعی شده است پس از بررسی تکنولوژی ابرها، و بررسی نگرانی‌های موجود جهت استفاده از آن‌ها، به تحلیل تهدیدات امنیتی که ابرها در معرض آن هستند پرداخته شود. در انتها گذری بر برخی راه‌حل‌های موجود در جهت رفع این تهدیدات صورت گرفته است.

۱- پردازش ابری

ابرها سیستم‌هایی پویا و پیچیده با کاربران متعدد هستند. این پیچیدگی‌ها را می‌توان به مغز انسان تشبیه کرد که در آن سلول‌های عصبی به طور مداوم برای ذخیره اطلاعات به سیناپس‌ها متصل می‌شوند [۶]. نسل‌های اخیر رایانش ابری تجمع و ترکیبی از زیرساخت‌هایی شامل سرورها، نرم‌افزارهای کاربردی، داده‌ها و سکوها ساخت‌افزای و نرم‌افزاری گوناگون هستند که می‌توانند بدون آگاهی دقیق از مکانی که در آن واقع شده‌اند، به استفاده از این زیرساخت‌ها بپردازند [۷]. این زیرساخت‌ها ما را قادر به توسعه و دریافت خدمات از طریق اینترنت یا یک شبکه خصوصی می‌کند. در رایانش ابری، مدیریت منابع و دخالت مستقیم تأمین‌کننده به حداقل می‌رسد و سرویس‌ها به سرعت فراهم و آزاد می‌شوند. طبقه‌بندی‌های رایانش ابری بر اساس مدل‌های سرویس‌دهی یا معماری ساخت و میزان توسعه آن‌ها می‌باشد. که دو دسته از مهمترین آن‌ها در ادامه آورده شده است.

۱-۱- طبقه‌بندی بر اساس مدل‌های خدمات

این طبقه‌بندی شامل سه مدل پردازش ابری است که عبارتند از:

زیرساخت به عنوان یک سرویس^۲ (IaaS): استفاده از منابع محاسباتی زیرساختی از قبیل حافظه‌ها، شبکه‌ها، سرورها و دیگر منابع محاسباتی اساسی است که به منظور ارائه خدمات به کاربران نهایی استفاده می‌شود و به آن‌ها اجازه می‌دهد نرم‌افزارهایی همچون سیستم‌های عامل و سایر نرم‌افزارهای کاربردی را پیاده‌سازی و اجرا کنند. مصرف‌کننده می‌تواند بر سیستم‌های عامل، حافظه و برنامه‌های کاربردی مستقر، کنترل داشته باشد.

¹ National Institute of Standards and Technology

² Infrastructure as a service

پلتفرم به عنوان یک سرویس^۳ (PaaS): استفاده از ابزارها و منابعی است که به منظور ارائه خدمات به کاربران نهایی در یک زیرساخت ابری اجرا می‌گردد و در آن زبان‌های برنامه‌نویسی تولیدشده و سایر ابزارها توسط ارائه‌دهنده حمایت می‌شوند. مصرف‌کننده کنترلی بر زیرساخت‌های پایه‌ای شامل شبکه‌ها، سرورها، سیستم‌های عامل و حافظه ندارد، اما استقرار و اجرای نرم‌افزارهای کاربردی شخصی را تحت کنترل دارد.

نرم‌افزار به عنوان یک سرویس^۴ (SaaS): استفاده از نرم‌افزارهای کاربردی به منظور ارائه خدمات به کاربران نهایی در یک زیرساخت ابری است. برنامه‌هایی که از دستگاه‌های مختلف از جانب مشتری با یک رابط (مانند یک مرورگر وب) در دسترس هستند. مصرف‌کننده کنترلی بر زیرساخت‌های پایه‌ای از جمله شبکه، سرورها، سیستم عامل و حافظه ندارد [۸].

۱-۲ طبقه بندی بر اساس معماری ابر

این طبقه‌بندی شامل چهار مدل پیاده سازی برای معماری ابر را به شرح زیر ارائه می‌دهد:

ابر خصوصی^۵: زیر ساخت‌های ابری که در مالکیت یا اجاره یک سازمان خصوصی است. در واقع تمامی منابع اصلی ابر، برای استفاده خصوصی به یک سازمان خاص واگذار می‌گردد و به وسیله آن سازمان یا شخص ثالث اداره می‌شود.

ابر عمومی^۶: زیرساخت‌های ابری که متعلق به سازمان فروش خدمات ابر است، اما برای عموم مردم یا گروه‌های صنعتی بزرگ قابل دسترس است.

ابر گروهی^۷: این ابر مشابه ابر خصوصی است، با این تفاوت که زیر ساخت‌های آن بین اعضای یک گروه و یا چندین سازمان خصوصی به اشتراک گذاشته می‌شوند و به وسیله سازمان‌ها یا شخص ثالث اداره می‌شوند.

ابر ترکیبی^۸: این ابر ترکیبی از دو یا چند زیرساخت ابری (خصوصی، عمومی، گروهی) است که با استانداردسازی یا فناوری اختصاصی محدود شده است. هدف اصلی ابر ترکیبی، معمولاً اختصاص منابع اضافی در مورد تقاضاهای بالا است [۹].

۲- نگرانی‌های امنیتی در پردازش ابری

حداکثر ظهور پردازش ابری نگرانی‌های امنیتی را برای کاربران ابرها به وجود آورده است که عبارتند از:

دسترسی شبکه: ارزش پردازش ابری زمانی است که حداقل نیاز شما از اتصال به شبکه و پهنای باند را در هر زمانی که به آن نیاز دارید فراهم نماید. اگر اینگونه نباشد موقعیت عدم دسترسی، خود تهدیدی برای کاربران خواهد بود.

بقاء ارائه دهنده ابر: از آنجا که ارائه‌دهندگان ابر در دنیای کسب و کار نسبتاً جدید هستند مسأله تعهد و بقای آن‌ها باید مورد توجه قرار گیرد. کاربران می‌خواهند مطمئن باشند ابری که از آن استفاده می‌کنند در طی سال‌های آتی از بین نخواهد رفت و به ارائه خدمات خود ادامه می‌دهد.

بازیابی و تداوم کسب و کار: لازم است کاربران مطمئن باشند که خدماتی که دریافت می‌کنند تداوم داشته باشد، حتی اگر ارائه‌دهندگان محیط ابر در معرض خطر باشند.

حوادث امنیتی: وقتی که یک حادثه در حال وقوع است، کاربر باید به موقع توسط ارائه‌دهنده از حادثه باخبر شود و در صورت نیاز توسط ارائه‌دهنده در قبال خطرات حمایت شود. ممکن است ارائه‌دهنده حمایت کافی برای کاربران نداشته باشد.

شفافیت: ارائه‌دهندگان ابر، جزئیات خط مشی داخلی و یا پیاده‌سازی خود را در اختیار قرار نمی‌دهند. از این‌رو کاربران باید به ادعاهای امنیتی آنان اعتماد کنند. با تمام این تفاسیر، لازم است ارائه‌دهنده ابر، برخی از موارد امنیتی، حریم خصوصی و یا چگونگی مدیریت حوادث را شفاف سازد.

فقدان کنترل فیزیکی: چون در ابرها کاربران کنترل فیزیکی روی داده‌ها و نرم افزارهای کاربردی خود ندارند، طیف وسیعی از نگرانی‌ها برای آن‌ها پیش می‌آید.

³Platform as a service

⁴Software as a service

⁵Private cloud

⁶Public cloud

⁷Community cloud

⁸Hybrid cloud

حریم خصوصی داده‌ها: در ابر گروهی و عمومی ممکن است داده‌ها در یک سیستم باقی نمانند و این خود موجب نگرانی‌های متعدد کاربران می‌شود.

کنترل داده‌ها: داده‌های کاربران و سازمان‌ها ممکن است به طرق مختلف به داده‌های سایرین ملحق گردد. یک ارائه دهنده ابر، دامنه کنترل محدودی در IaaS و حتی کمتر از آن در PaaS دارد. از این رو لازم است کاربر به ارائه دهنده برای ایجاد کنترل مناسب، اعتماد کند.

خطرات جدید، آسیب‌پذیری‌های جدید: پردازش ابری قشرهای جدیدی از خطرات و آسیب‌پذیری‌ها را به همراه می‌آورد. با وجود اینکه ما می‌توانیم حدس‌هایی راجع به این خطرات داشته باشیم اما سوءاستفاده‌های واقعی تا حد زیادی تابعی از روش پیاده‌سازی ابر است. اگرچه هم‌اکنون نرم‌افزارها، سخت‌افزارها و تجهیزات شبکه در معرض این آسیب‌های جدید هستند، یک ابر می‌تواند با استفاده از لایه‌های امنیتی و درک مناسب فرآیندهای عملیاتی، از آن‌ها محافظت کند.

الزامات قانونی و مقررات: اگر داده‌هایی که شما نیاز به پردازش آن‌ها دارید موضوعی است که محدودیت‌ها و الزامات قانونی دارد ممکن است استفاده از ابرهای عمومی مشکل یا غیرواقعی باشد. در حالیکه ما انتظار داریم ارائه‌کنندگان یک ابر آن را تضمین و برای آن گواهی صادر کنند تا نیاز بازارهای تحت نظارت را پاسخگو باشد، ممکن‌است به دست آوردن این گواهی‌نامه‌ها به دلیل بسیاری از عوامل غیرفنی به چالش کشیده شود [۱۰].

۳- مفاهیم امنیت

تعریف امنیت: امنیت، حالت فراغت نسبی از تهدید یا حمله و یا آمادگی برای رویارویی با هر تهدید و حمله را گویند. برای افزایش امنیت اقداماتی چون حفاظت، حراست، کنترل، تقویت، مهار و بیمه انجام می‌شود.

امنیت اطلاعات: حفاظت اطلاعات و سیستم‌های اطلاعاتی از هرگونه فعالیت‌های غیرمجاز به منظور دسترسی، استفاده، افشاء، خواندن، نسخه‌برداری، یابضط، خراب‌کردن، تغییر و دستکاری اطلاعات را گویند. امنیت اطلاعات به محرمانگی، یکپارچگی و در دسترس بودن داده‌ها بدون در نظر گرفتن فرم اطلاعات مربوط می‌شود [۱۱].

محرمانگی: محرمانگی یعنی جلوگیری از افشای اطلاعات به افراد غیرمجاز.

یکپارچگی: جلوگیری از تغییر داده‌ها بطور غیر مجاز و تشخیص تغییر در صورت دستکاری غیر مجاز اطلاعات.

قابل دسترس بودن: اطلاعات باید زمانی که مورد نیاز توسط افراد مجاز هستند در دسترس باشند. این بدان معنی است که باید از درست کارکردن و جلوگیری از اختلال در سیستم‌های ذخیره و پردازش اطلاعات و کانال‌های ارتباطی مورد استفاده برای دسترسی به اطلاعات، اطمینان حاصل کرد.

۴- تهدیدات امنیتی خدمات پردازش ابری

حجم داده‌های بزرگ و استفاده از ماشین‌های مجازی در فناوری ابرها چالش‌های امنیتی جدیدی را مطرح می‌کند. این چالش‌ها شامل آسیب‌پذیری، دسترسی فیزیکی، حریم خصوصی و کنترلی، یکپارچگی، شفافیت، مدیریت ریسک، انطباق، محرمانگی، احراز هویت، تأیید اطلاعات و... می‌باشد [۵]. همچنین ممکن است تأمین‌کننده خدمات ابری نیز از این اطلاعات سوءاستفاده کند یا در اثر فشارهای دولت آن را افشا کند. واضح است که این خطرات امنیتی پیامدهای وخیمی را در پی دارند [۱۰].

دسته‌بندی تهدیدات امنیتی

تهدیدات امنیتی در حالت کلی در دو دسته داخلی و خارجی طبقه‌بندی می‌شود:

تهدیدات داخلی

این نوع تهدیدات از درون سازمان‌های ارائه‌دهنده سرویس به وجود می‌آیند. به این معنی که مشتریان داده‌های حیاتی خود را در فضای ابر ذخیره می‌کنند، حال در صورتی که کارکنان سازمان به علت داشتن دسترسی به این داده‌ها، از آن اطلاعات سوءاستفاده کنند این نوع تهدید رخ می‌دهد.

تهدیدات خارجی

علاوه بر تهدیدات داخلی تهدیدات خارجی هم می‌تواند باعث بروز خسارت های جبران‌ناپذیری به سیستم و فرآیندهای آن شود. نقاط ضعف سازمان ارائه‌دهنده می‌تواند راهی برای مهاجمان خارج از سازمان باز کرده و باعث حملات مخربی شود، به طور مثال مهاجمان می‌توانند از ضعف رابط برنامه‌نویسی نرم افزار (API) و کانالهای ارتباطی استفاده کرده و سازمان را مورد حمله قرار دهند. برای حفاظت سازمان در برابر چنین تهدیداتی، استفاده از فایروالها و سیستم‌های تشخیص و پیشگیری از نفوذ بسیار ضروری است [۱۲].

کلیه تهدیدات امنیتی ابرها در این دو دسته جای می‌گیرد. همانطور که طبق گزارش سال ۲۰۱۰ اتحادیه امنیت ابری (CSA)^{۱۰} هفت خطر امنیتی که ابرها تهدید می‌کند عبارتند از: سوءاستفاده از پردازش ابری، همکار خیانت‌کار، رابط‌های کاربری نا امن، سرقت اطلاعات و یا سرویس‌های کاربران، از دست دادن یا افشاء اطلاعات، نتایج استفاده مشترک از تکنولوژی و خطرات ناشناخته [۱۳].

۵- راه‌حل‌های امنیتی

تاکنون در دنیا تحقیقات بسیاری در زمینه امنیت ابری انجام شده است. چندین گروه و سازمان تمایل به توسعه راه حل های امنیتی و استاندارد سازی ابرها دارند. در اینجا به ذکر برخی از سازمان هایی که استانداردهایی را ارائه داده اند می‌پردازیم. اتحادیه امنیت ابر (CSA) ارائه‌دهندگان راه حل امنیت ابری در سازمان‌های غیرانتفاعی را گرد هم آورده است تا بهترین شیوه ها را برای تأمین امنیت داده‌های ابری در آینده مورد بحث قرار دهد [۵]. موسسه ملی استاندارد و فناوری ایالت متحده، افزون بر ارائه معماری محیط رایانش ابری، معماری مجزایی برای امنیت رایانش ابری ارائه کرده است. معماری مرجع امنیتی رایانش ابری ارائه شده، چارچوبی است که ضمن تعیین مجموعه مؤلفه‌های امنیتی، مسئولیت بازیگران ابری در هر الگو ارائه سرویس را نیز بیان می‌کند [۱۴]. آژانس امنیت شبکه و اطلاعات اروپا (ENISA)^{۱۱} مزایا، ریسک ها و توصیه هایی را در زمینه پردازش ابری منتشر ساخته که قابل استفاده سازمان هایی است که مایل به اتخاذ پردازش ابری بودند [۱۵]. علاوه بر این استاندارد ها گروه هایی نیز طرح های امنیتی خود را به این شرح ارائه داده اند: راج و همکارانش برای تضمین امنیت داده‌ها، ایزوله‌سازی منابع را پیشنهاد دادند. این امر به صورت ایزوله‌سازی حافظه نهان پردازنده در ماشین های مجازی صورت می‌گرفت [۱۶]. بلار و همکارانش یک طرح رمزگذاری را جهت حفظ محرمانگی و جامعیت داده‌ها ارائه دادند [۱۷]. برنزد و همکارانش نشان دادند که وجود توافق‌نامه‌های سطح خدمات ابر می‌تواند جنبه های امنیتی را توسعه دهد [۱۸]. رانگ و همکارانش نیز طرح رمزگذاری دیگری را جهت به اشتراک‌گذاری امن داده‌ها بر روی ابر پیشنهاد دادند [۱۹]. یوم و همکارانش پیشنهاد دادند که اگر کاربری تصدیق ارائه‌دهنده ابر را برای ورود دریافت کرد تا زمان اعتبار آن تصدیق به شخص دیگری برای احراز هویت آن تصدیق داده نشود [۶]. چانگ و همکارانش یک (CCAF)^{۱۲} امنیتی مناسب برای ابرهای کسب و کار ارائه دادند [۲۰]. با تمام این تفاسیر همچنان با گسترش ابرها لزوم به ارائه راه‌هایی برای گسترش راه حل‌های امنیتی ابرها مورد نیاز است اما با ارائه این راه حل ها در کنار هم متذکر می‌شویم که استفاده هم زمان و هم جهت از چند روش می‌تواند امنیت بیشتری را برای ابرها به ارمغان آورد. البته لازم است طرح ها به گونه ای انتخاب و در هم ادغام شوند که برای ایجاد امنیت در راستای هم گام بردارند. این تفکر می‌تواند موضوعی برای تحقیقات آتی در زمینه امنیت ابرها گردد.

⁹Application Programming Interface

¹⁰Cloud security alliance

¹¹European Union Agency for Network and Information Security

¹²Cloud Computing Adoption Framework

۶- نتیجه گیری

پردازش ابری مدلی برای دسترسی آسان به منابع شخصی خود در هر زمان و مکان، بدون نیاز به نرم افزار یا سخت افزاری خاص است. ابرها مزایای بسیاری ارائه می‌دهند که می‌تواند برای انتخاب و استفاده از آن‌ها توسط کاربران کافی باشد. به دلیل این مزایا با گذشت زمان تعداد افراد و سازمان‌هایی که اطلاعات و محاسبات خصوصی خود را به ابرها می‌سپارند بیشتر شده است؛ اما همواره این استفاده‌ها با نگرانی‌هایی همراه بوده که برخی از آن‌ها مربوط به تهدیدهای داخلی و برخی مربوط به تهدیدهای خارجی ابرها می‌باشد. ارائه‌دهندگان ابر تلاش می‌کنند با اعتمادسازی بین کاربران نگرانی‌های آنان را در مورد تهدیدات کاهش دهند. اعتماد سازی شاید بتواند نگرانی‌هایی که ناشی از تهدیدات داخلی است را کاهش دهد اما نگرانی‌هایی که مربوط به تهدیدات خارجی ابرهاست نشأت گرفته از ضعف سازمان‌ها و زیرساخت‌های آن می‌باشد که پیگیری‌ها و دوراندیشی‌های بیشتری می‌طلبد. در این مقاله پس از تعریف جامع و دسته بندی درست از رایانش ابری به بررسی‌های این تهدیدات در دو دسته داخلی و خارجی پرداختیم و هفت خطر امنیتی را که اتحادیه امنیت ابری (CSA) در سال ۲۰۱۰ منتشر ساخته است، را برشمردیم و سپس گذری بر راه‌حل‌های امنیتی که در قالب استانداردها و طرح‌ها ارائه شده اند داشتیم و با کنار هم قرار دادن این راه‌حل‌ها سعی بر متذکر شدن این نکته شدیم که تجمیع مناسب چند طرح می‌تواند بهبود قابل توجهی در امنیت ایجاد نماید. انتخاب طرح‌های مناسب برای تجمیع، تفکری است که می‌تواند در آینده مورد توجه قرار گیرد..

منابع و مراجع

- [1] Mell, P. and T. Grance, *Effectively and securely using the cloud computing paradigm*. NIST, Information Technology Laboratory, ۲۰۰۹. p. ۳۱۱-۳۰۴
- [2] Hurwitz, J., et al., *Cloud computing for dummies*. ۲۰۱۰: John Wiley & Sons.
- [3] Viega, J., *Cloud computing and the common man*. Computer, ۲۰۰۹. ۴۲(۸): p. ۱۰۸-۱۰۶
- [4] Armbrust, M., et al., *Above the clouds: A Berkeley view of cloud computing*. ۲۰۰۹
- [5] Subashini, S. and V. Kavitha, *A survey on security issues in service delivery models of cloud computing*. Journal of network and computer applications, ۲۰۱۱. ۳۴(۱): p. ۱۱-۱
- [6] Habiba, U., et al., *Cloud identity management security issues & solutions: a taxonomy*. Complex Adaptive Systems Modeling, ۲۰۱۴. ۲(۱): p. ۱
- [7] Klyuev, V. and V. Oleshchuk, *Semantic retrieval: an approach to representing, searching and summarising text documents*. International Journal of Information Technology, Communications and Convergence, ۲۰۱۱. ۱(۲): p. ۲۳۴-۲۲۱
- [8] Hashemi, S. and S.Y. Hashemi, *Cloud computing for E-learning with more emphasis on Security Issues*. computing, ۲۰۱۳. ۶: p. ۸
- [9] Mell, P. and T. Grance, *The NIST definition of cloud computing*. ۲۰۱۱
- [10] Winkler, V.J., *Securing the Cloud: Cloud computer Security techniques and tactics*. ۲۰۱۱: Elsevier.
- [11] Jansen, W. and T. Grance, *Sp ۱۴۴-۸۰۰. guidelines on security and privacy in public cloud computing*. ۲۰۱۱
- [12] Behl, A. *Emerging security challenges in cloud computing: An insight to cloud security challenges and their mitigation*. in *Information and communication technologies (WICT), ۲۰۱۱ world congress on*. ۲۰۱۱. IEEE.
- [13] Sood, S.K., *A combined approach to ensure data security in cloud computing*. Journal of Network and Computer Applications, ۲۰۱۲. ۳۵(۶): p. ۱۸۳۸-۱۸۳۱
- [14] Liu, F., et al., *NIST cloud computing reference architecture*. NIST special publication, ۲۰۱۱. ۵۰۰(۲۰۱۱): p. ۲۹۲
- [15] Popović, K. and Ž. Hocenski. *Cloud computing security issues and challenges*. in *Proceedings of the ۳۳rd International Convention. IEEEExplore, Opatija*. ۲۰۱۰
- [16] Raj, H., et al. *Resource management for isolation enhanced cloud services*. in *Proceedings of the ۲۰۰۹ ACM workshop on Cloud computing security*. ۲۰۰۹. ACM.
- [17] Bellare, M., O. Goldreich, and S. Goldwasser. *Incremental cryptography and application to virus protection*. in *Proceedings of the twenty-seventh annual ACM symposium on Theory of computing*. ۱۹۹۵. ACM.
- [18] Bernsmed, K., et al. *Security SLAs for federated cloud services*. in *Availability, Reliability and Security (ARES), ۲۰۱۱ Sixth International Conference on*. ۲۰۱۱. IEEE.

- [19] Zhao, G ,et al. *Trusted data sharing over untrusted cloud storage providers*. in *Cloud Computing Technology and Science (CloudCom), ۲۰۱۰ IEEE Second International Conference on*. ۲۰۱۰. IEEE.
- [20] Chang, V., Y.-H. Kuo, and M. Ramachandran, *Cloud computing adoption framework: A security framework for business clouds*. *Future Generation Computer Systems*, ۲۰۱۶. ۵۷: p. ۲۴-۴۱.